

Finansiella aktiviteter kopplade till personer från Sverige och Danmark som anslutit sig till terrorgrupper i Syrien och Irak mellan 2013 - 2016

Rapport på uppdrag av Finansinspektionen

Magnus Normark

Magnus Ranstorp

Filip Ahlin

CATS

CENTRUM FÖR ASYMMETRISKA
HOT- OCH TERRORISMSTUDIER

Sammanfattning

Denna rapport utgör resultatet av verksamhet som har studerat svenska individer som misstänkts för att ha rest eller försökt resa ner till konfliktområdet i Syrien och Irak för att stödja terrorgruppers verksamhet under perioden 2013-2016. Rapporten fokuserar huvudsakligen på Sverige, men omfattar även en jämförelse med dansk kontext. Syftet med studien har varit att belysa vilka finansiella avtryck och signaler resande stridande avger samt utifrån denna kunskap bedöma vilka förutsättningar som finns för att identifiera sådan verksamhet i framtiden. Studien har genomförts på uppdrag av Finansinspektionen med målsättningen att resultatet ska bidra till att stärka insikt och kunskap bland brottsbekämpande myndigheter, tillsynsmyndigheter och nationella verksamhetsutövare som lyder under penningtvättslagstiftningen om problemet med resande stridande.

De viktigaste slutsatserna:

- Det är ett avsevärt förändrat resmönster jämfört mot t ex 2014 och tillika en ökad svårighet att identifiera finansiella signaler från vilket ställer högre krav på myndighetssamverkan och övrig informationsinhämtning som t.ex. signaturer inom social media.
- Nuvarande beteendemönster präglas framförallt av innovativ insamlingsverksamhet och utnyttjande av de statliga bidragssystemen.
- Ökade möjligheter att störa dessa "miljöer" via alternativa åtgärder som t.ex. "Al-Capone-metoden" blir allt viktigare när penningtvättslagstiftning kan vara svårt att tillämpa.
- Det saknas möjligheter till effektiv insyn i stiftelser och föreningar, vilket gör det mycket svårt för myndigheter att identifiera om och i vilken utsträckning dessa utnyttjas till stöd för terroraktörer och utländska stridande.

Rekommendationer

- Skapa förutsättningar för ett nationellt helhetsperspektiv avseende finansiellt stöd till terrorism och resande som är gemensam bland berörda myndigheter
- Ökad och mer effektiv informationsdelning mellan myndigheter om misstänkta individer och aktiviteter för att skapa förutsättningar att utreda utbetalning av bidragsstöd, studielån etc.
- Eftersträva mer effektiv tillsynsverksamhet av insamling i Sverige som förmedlas till konfliktområden. Detta gäller inte minst verksamhet eller transaktioner som bedrivs av föreningar och stiftelser.
- Kunskapsuppbyggande åtgärder avseende terrorgruppers användning av social media och informella betalningsmetoder. Det behövs även ökad insikt och medvetenhet om risken för finansiella transaktioner från utlandet till radikal islamistisk verksamhet (radikalisering, rekrytering, resande och attentatsplanering) i Sverige.
- Ökade förutsättningar att bedöma möjliga händelseutvecklingar på strategisk nivå bortom aktuella enskilda ärenden för att säkerställa en övergripande lägesbild till stöd för proaktiva åtgärder.
- Bättre myndighetssamverkan mellan Sverige och Danmark gällande gränsöverskridande brottslighet och terrorfinansiering speciellt inom Öresundsregionen.

Innehåll

Inledning	4
Syfte och målsättning	4
Metod och genomförande.....	5
Resandeproblematiken.....	7
Finansiella indikatorer på resande stridande	12
Svenska resande stridande och finansiella aktiviteter	15
Relativt resurssvaga individer	17
Utnyttjande av det statliga bidragssystemet.....	18
Insamlingsverksamhet	20
Lån.....	22
Övriga aktiviteter (materiella inköp, leasingbilar, biljettköp m.m.)	24
Kriminell verksamhet kopplat till resande stridande	26
Brottslighet som genererat finansiella resurser	27
Brottens genomförande i förhållande till resandeperioden	30
Donationsvägar från Sverige till Syrien – ett konkret exempel.....	31
Danska ”Syrienskrigere”	34
Finansieringsformer	36
Slutsatser om dansk finansiering.....	40
Slutsatser	42
Ett förändrat beteendemönster	42
Det svenska beteendemönstret	44
Bidragsproblematiken.....	44
Insamlingsverksamhet	45
Färre och svagare indikatorer kräver förstärkt samverkan	47
Stuprör utan hängränna	48
Rekommendationer	50
Referenslista	51

Inledning

Syfte och målsättning

Denna rapport utgör resultatet av verksamhet som har studerat svenska individer som misstänkts för att ha rest eller försökt resa ner till konfliktområdet i Syrien och Irak för att stödja terrorgruppers verksamhet under perioden 2013-2016. Syftet med studien har varit att belysa vilka finansiella avtryck och signaler dessa resande stridande avger samt utifrån denna kunskap bedöma vilka förutsättningar som finns för att identifiera sådan verksamhet i framtiden. Studien har genomförts på uppdrag av Finansinspektionen med målsättningen att resultatet ska bidra till att stärka insikt och kunskap bland brottsbekämpande myndigheter, tillsynsmyndigheter och nationella verksamhetsutövare som lyder under penningtvättslagstiftningen om problemet med resande stridande.

Verksamheten har genomförts av Centrum för asymmetriska hot- och terrorismstudier (CATS) vid Försvarshögskolan med analysstöd från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).

De senaste årens omfattande resandeverksamhet från Europa till konfliktområdet i Syrien och Irak utgör ett av de främsta inslagen som driver en ökad hotbild avseende radikaliserings och terrorism. Vikten av att förhindra detta understryks bland annat i den reviderade svenska strategin mot terrorism som lanserades i augusti 2015.¹ Resandeverksamhet är dock inte synonymt med finansiering av terrorism. Däremot kan det för vissa resande stridande som anslutit sig till Islamiska Staten (IS) eller andra terrorgrupper funnits en drivkraft att ta med sig finansiella medel för att skapa en bättre plattform inom organisationen avseende status och utrustning för att delta i dess verksamhet. Oavsett i vilken grad den finansiella

¹ Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism, Regeringens skrivelse 2014/15:146, 27 augusti 2015.

aspekten har för betydelse för terrorrelaterad verksamhet utgör spåren av sådana transaktioner och aktiviteter i de finansiella systemen en möjlighet för det svenska systemet att identifiera, utreda och störa sådan verksamhet.

Studien har även inhämtat information om motsvarande problematik avseende danska resande stridande under samma tidsperiod. Bilden av den problematik som präglar Danmark i dessa avseenden tjänar framförallt två syften: dels för att identifiera likheter och skillnader mellan dessa två länder, dels för att belysa inslag i den danska kontexten som möjligen kan komma att ske i Sverige.

Studien är den andra i ordningen som genomförs inom ramen för uppdraget från Finansinspektionen. Tidigare genomförd studie syftade till att belysa tillvägagångssätt för terrorfinansiering utifrån ett internationellt perspektiv samt andra länders nationella system för att upptäcka och motverka detta. Resultatet av denna första studie presenterades i december 2015 och utgjorde en delmängd av Sveriges underlag till stöd för den då pågående granskningen som genomfördes av Financial Action Task Force (FATF).^{2, 3}

Metod och genomförande

Förutsättningarna för att genomföra denna studie har i hög grad baserats på de mycket värdefulla bidrag som brottsbekämpande myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra nationella aktörer bistått med. Studieresultatet baseras dock på en rad olika informationskällor där grunden för studien bygger på information, erfarenheter och kontaktnät som etablerats under tidigare genomförd studie inom området.

² Normark & Ranstorp, "Understanding Terrorist Finance: Modus Operandi and National CTF-regimes", Center for asymmetric threat studies, Swedish Defence University, December 2015.

³ <http://www.fatf-gafi.org/countries/#Sweden>

Inhämtad empiri har bearbetats och kvalitativt analyserats utifrån de aktiviteter och händelser av finansiell betydelse som är av relevans för att identifiera finansiella signaleffekter som kan kopplas till misstänka resande stridande. Utvecklingstrender och tendenser i beteendemönster har ägnats särskilt stor uppmärksamhet då syftet med studien varit att utgöra ett underlag för att öka medvetandet om företeelser som kan vara av vikt inför framtiden.

Den övergripande empirin omfattar en litteraturgenomgång och information från öppna källor som varit av relevans för studien. Detta inkluderar information från offentliga handlingar kopplat till misstänkta resande stridande som t ex förundersökningsprotokoll, domar och omprövningsbeslut gällande skatt. Därutöver har information inhämtats genom dialog och intervjuer med följande nationella aktörer under perioden september 2016 – januari 2017:

- Centrala studiestödsnämnden
- Ekobrottsmyndigheten
- Finansinspektionen
- Försäkringskassan
- Larmtjänst
- Polismyndigheten, Finanspolisen och Nationella Operativa Avdelningen
- Skatteverket
- Säkerhetspolisen

I Danmark har följande aktörer bidragit till studieverksamheten:

- Politiets Efterretningstjenestes Center for Terror Analyse (CTA)
- Danmarks Radio och undersökande journalister på Politiken och Jyllandsposten

Resandeproblematiken

Inbördeskriget och pågående konflikt i Syrien har skördat en halv miljon liv. Den har också skapat den värsta humanitära katastrofen sedan andra världskriget med flera miljoner av befolkningen på flykt till Europa och närliggande länder.⁴ Krigets orsaker är mångfacetterade och komplicerade med lokala och regionala aktörer. Över 1,000 lokala oppositionella väpnade grupper strider mot Assad.⁵ Även ett stort antal jihadistiska grupper finns inom Syrien som strider inbördes samt mot Syriens regim och dess allierade. Framförallt skapade kriget i Syrien förutsättningar för att konsolidera jihadistgrupperingar som resulterade i kalifatets utropande av Islamiska Staten i juni 2014.⁶ Det har resulterat i att utländska stridande strömmat in till IS i stort omfattning mellan perioden 2012-2017. Idag beräknar Europeiska kommissionen att över 7,700 individer rest från Europa för att huvudsakligen ansluta sig till IS.⁷

Sedan 2012 har ett mycket högt antal svenska medborgare anslutit sig till sunniextremistiska terroristgrupper i Syrien och Irak. Enligt Säkerhetspolisen har omkring 300 personer rest till Syrien och Irak sedan 2012 för att ansluta sig till Islamiska Staten och Jabhat Fatah al-Sham (JFS - tidigare Jabhat al-Nusra), båda FN-klassade terrororganisationer.⁸

Merparten förstagångsresenärer reste under perioden 2013-2014 då IS konsoliderade sitt internationella nätverk till stöd för bildandet av kalifatet i juni 2014. Under hösten 2015 och framåt mattades resor av till IS-kontrollerade områden. Enligt Säkerhetspolisen hade 250 svenska medborgare rest ner fram till

⁴ Human Rights Watch, "Syria", *World Report 2017* (Human Rights Watch, 2017).
<https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/syria>

⁵ Charles Lister, *The Syrian Jihad – Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency* (Hurst, 2015).

⁶ William McCants, *The ISIS Apocalypse* (St Martin's Press, 2015).

⁷ Referens till siffran är EC DG Home Affairs och deras antiterrorrenhet som uppgav den i anslutning till möte med EU RAN CoE möte i november 2016.

⁸ Säkerhetspolisen, "Hot och hotbild" <http://www.sakerhetspolisen.se/kontraterrorism/hot-och-hotbild.html>

november 2014 vilket ökade med bara 30 individer ett år senare.⁹ Enligt Nationellt Centrum för Terrorhotbedömning (NCT) beror avmattningen på IS militära förluster och att gränskontrollen in mot konfliktzonen skärpts vilket försämrat möjligheterna att genomföra resor till Syrien och Irak.¹⁰

Enligt Säkerhetspolisen är de flesta individerna som ansluter sig till IS ”unga män mellan 18 och 30 år, födda i Sverige med minst en förälder född utomlands och saknar eller har låg inkomst.”¹¹ Även rekrytering av kvinnor förekommer och ökade under 2014/2015 samtidigt som minderåriga barn förts ner till IS-kontrollerade områden.¹² Barn till resenärer har även fötts på plats i Syrien och Irak utan identitetsdokument. Hösten 2016 cirkulerade uppgifter att cirka 40 svenska barn yngre än tio år befann sig hos IS men siffran är en låg uppskattning då betydligt fler barn har fötts på plats.¹³ Det finns en risk att många av dessa barn har sett regelrätta avrättningar eller utsatts för övergrepp.¹⁴

Rekryteringen till IS har skett på bred front, ofta målinriktat mot unga män utan särskilda framtidsutsikter. Att strida för IS kan framstå som en karriärväg då andra alternativt är begränsade.¹⁵ En stor andel av dessa har multikriminell bakgrund då de dömts för småbrott och grövre brottslighet. Genom kombinerad psykologisk och ideologisk bearbetning lyckas IS-rekryterare rikta in sig mot psykologiskt sårbara ungdomar. Det har förekommit att lockbeten använts som t.ex. lägenhet, bil, lön,

⁹ Säkerhetspolisen, ”Halvering av förstagångsresenärer” (2016-06-29).

¹⁰ Nationellt Centrum för Terrorhotbedömning (NCT), ”Helårsbedömning: Bedömning av terrorhotet mot Sverige 2017”
http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.1beef5fc14cb83963e73383/1484663040490/NCT_Helarsbedomning_2017.pdf

¹¹ Ibid.

¹² Evin Ismail, *Ung och Extrem: Om Våldsbejakande Islamistisk Extremism* (MUCF, 2016).
http://www.mucof.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ung-och-extrem-islamistisk.pdf

¹³ ”Minst 40 svenska barn hos IS”, *SR*, 2 februari 2016.

¹⁴ Nadim Houry, ”Children of the Caliphate”, *Foreign Affairs*, 22 november 2016.

¹⁵ Niklas Orrenius, ”Att strida för IS kan i Vivalla framstå som en karriärväg bland andra”, *Dagens Nyheter*, 29 maj 2016.

äventyr och vapenträning samt möjlighet att gifta sig med valfria kvinnor.¹⁶ Identitetsaspekter, maskulinitet och femininitetsideal är även faktorer som har betydelse.¹⁷ Kvinnor innehar traditionella könsroller men också andra roller utanför hemmet som exempelvis rekryterare av andra kvinnor till IS, logistik, propaganda, vård och inom specialiserade polisenheter.¹⁸ IS har i allt högre utsträckning rekryterat via sociala medier direkt riktat mot grundskoleelever och ungdomar i Sverige i allt lägre åldrar.¹⁹

Det finns dock inte någon enhetlig profil av de personer som IS rekryterar. Istället kan profilen beskrivas som ett kalejdoskop av olika drivkrafter på individuell nivå och som omfattar sociala, politiska, ideologiska och identitetsfaktorer som samspelar med varandra. Själva radikaliseringsmotorn blir ofta gruppdynamik, karismatiskt ledarskap och social medias roll.²⁰ Rekrytering sker ofta i tidigare bekantskapskretsar och i s.k. källarmoskéer med salafism med takfiristisk inriktning.²¹ Det finns exempel där dessa källarmoskéer drivs av individer som tidigare är ledande figurer och erfarenhet inom al-Qaeda.²² Ofta reser individer ner till konfliktområdet i kluster bestående av närstående personer och släktingar samt tillsammans med kompisgäng.²³

Myndigheter uppger att resor till konfliktområdet i Syrien har följt olika mönster. Mellan 2013-2015 reste mest unga män med multikriminell bakgrund. Unge flickor och kvinnor reste även efter utropandet av kalifatet sommaren 2014 för att delta i

¹⁶ "Kassem Hamade, "IS lockbeten för unga i Sverige", *Kvällsposten*, 21 juli 2016.

¹⁷ Evin Ismail (2016), *op.cit.*

¹⁸ Haras Rafiq and Nikita Malik, "*Caliphates: Women and the Appeal of Islamic State*," (Quilliam Foundation, 2015); "Escaped Islamic State Wives In Hiding In Turkey", *SKY News*, 20 april 2015.

¹⁹ Intervju med socialtjänstpersonal i nordöstra Göteborg, 13 januari 2017.

²⁰ Magnus Ranstorp, "Root Causes of Extremism", RAN CoE Issue Paper, (2016).

²¹ Takfirism är en antidemokratisk och våldsbejakande inriktning inom salafism. För mer om salafism/takfirism: Shiraz Maher, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea* (Hurst & Company, 2016).

²² Magnus Sandelin, *Svenska IS-Krigare: Från Al-Qaida Till Jihadi Cool* (Fri Tanke, 2016).

²³ Per Gudmundson, "The Swedish Foreign Fighter Contingent in Syria", *CTC Sentinel*, 24 september 2013.

IS-statsbildning.²⁴ Under 2015 reste även familjer till IS-kontrollerade områden. Det finns en koncentration av resenärer från Stockholm, Göteborg, Malmö och Örebro men resenärer har även rest från andra orter i landet.²⁵

Enligt uppgift åkte resenärer ofta direkt till Istanbul eller till charterdestinationer kring Antalya för att fortsätta till förutbestämda safehouses runt Gazientep och andra platser längst gränsen mellan Turkiet och Syrien. Där lotsas rekryterna över gränsen in i Syrien av IS-faciliterare till kort förhör och träningsläger eller IS-kontrollerade städer. Rekryteringsmanualer som *Hijrah to the Islamic State* (2015) ger praktiska råd hur man ska förbereda sig och resa samt vad man behöver ta med sig och hur man uppträder på plats nere i Turkiet på väg in i Syrien. Som ett led i IS-rekryteringsprocess fyller nyanlända i ett omfattande IS-formulär om personliga detaljer och följdfrågor som vem som rekommenderat dem till IS.²⁶ Därefter skickas manliga rekryter till träningsläger där man sållar ut stridande efter förmåga och talang till olika uppdrag på krigsfronten eller till andra uppdrag.

Säkerhetspolisen uppskattar att ca 150 resande stridande har återvänt till Sverige. Samröre med terrororganisationer, stridserfarenhet på plats och omfattande traumatisering av dessa resenärer att ha utfört och upplevt våld på plats betyder att de flesta som återvänder har en förmåga att begå terrorattacker. Av dessa återvändare bedöms ett fåtal utgöra ett påtagligt terrorhot. Det finns information om att återvändare erhåller högre status i miljön och blir jihadistiska förebilder för en bredare krets. Säkerhetstjänster fokuserar något mindre på kvinnor än män vilket breddar och komplicerar hotbilden ytterligare. Återvändande kvinnors potentiella roll i extremistiska miljöer bör inte underskattas eftersom de ofta ger nära stöd och spelar en mycket aktiv operativ roll.

²⁴ Niklas Orrenius, "I Vivalla vet nästan alla någon som anslutit sig till IS", *Fokus*, 28 maj 2016.

²⁵ Magnus Ranstorp, Linus Gustafsson & Peder Hyllengren, "From the Welfare State to the Caliphate", *Foreign Policy*, February 2015).

²⁶ Brian Dodwell, Daniel Milton & Don Rassler, "The Caliphate's Global Workforce: An Inside Look at the Islamic State's Foreign Fighter Paper Trail" (West Point Combating Terrorism Center, (April 2016).

De identifierade 300 svenska resande stridande är en del av en bredare radikal islamistisk miljö i Sverige varifrån nya individer rekryteras och där de omgärdas av ideologisk näring. Miljön kan beskrivas som ett lapptäcke som består av en kärna av ideologer som sprider det takfir-jihadistiska budskapet. Runt dessa finns även dawah-rörelsen som genom mer legitim framtoning försöker att locka unga personer till en salafistisk (eller takfir-salafistisk) tolkning av religionen. Exempelvis bedriver de bland annat insamlingsverksamhet till stöd för våldsbejakande extremism under en täckmantel som ger sken av att bedrivs för andra syften. På lokal nivå finns även rekryterare som är talangscouter och strukturer bestående av kriminella och islamistiska extremister som interagerar och samverkar på olika sätt. Eftersom många resenärer har ett kriminellt förflutet finns det en risk, då flera individer i den islamistiska extremismmiljön är kriminellt belastade, att de också befinner sig i kriminella grupperingar och nätverk. I dessa kretsar utväxlas erfarenheter och kriminellt beteende kontinuerligt.

Betydelsen av att på nationell nivå och genom internationell samverkan arbeta brett för att identifiera och förhindra resande verksamhet till stöd för terrorism kan inte nog understrykas. Att identifiera finansiella aktiviteter bland resande stridande har potentialen att ge myndigheter många fördelar i kartläggning av terrorismstänkta beteende och rörelsemönster, aktiviteter och bekantskapskretsar. Det möjliggör upptäckt av andra individer inom den misstänktes extremistnätverk som annars kanske inte hade kunnat identifieras av brottsbekämpande myndigheter. Det ger dessa myndigheter möjlighet att identifiera våldsbejakande extremister och terroristers metoder samt hur de ändrar dessa över tid. Även om väldigt få åtalas för terrorfinansiering så är det möjligt att använda resande stridandes finansiella transaktioner för att bygga kunskap, identifiera nätverk samt för att, där så är möjligt, störa denna form av verksamhet och dessa aktörer genom åtal för ekonomisk brottslighet.

Under de senaste åren har nationella myndigheter ägnat ett ökat fokus på resande stridande i syfte att störa extremistmiljöer i Sverige. Sedan 2015 har sex grupper skapats inom Skatteverket inom ramen för "projekt Snowball" för att granska hundratals personer där man i 60–70% av fallen har fastställt oredovisade inkomster.²⁷ I december 2016 avslutade Skatteverket 150 utredningar där man i 70% av ärenden hade beskattningsbeslut som resulterat i tolv miljoner.²⁸ Av dessa berörde skattebesluten 30 utredningar i Göteborg, i Region Skåne 25 utredningar och i Örebro och Gävle om vardera tio beslut.²⁹

Säkerhetspolisen har ökat fokus på terrorfinansiering bland annat genom organisatoriska förändringar och genom samverkan med Finanspolisen, en del av Polismyndigheten som fått ökade resurser den senaste tiden. Även Gränspolisen tillsammans med Tullverket och andra myndigheter har fokuserat på kontantutförsel med fokus på terrorfinansiering och penningtvätt.³⁰

Finansiella indikatorer på resande stridande

En majoritet av världens länder har etablerat en Financial Intelligence Unit (FIU) som har till uppgift att ta emot, analysera och rapportera misstänkta finansiella transaktioner på nationell nivå. Nationella FIU utgör genom denna uppgift en viktig funktion och gränsyta mellan verksamhetsutövare som lyder under penningtvättslagstiftningen och tillsyns-/brottsbekämpande myndigheter. En stor del av de dokument som finns upprättade avseende finansiella indikatorer och s.k. "red flags" har utvecklats av olika länders FIU som t.ex. AUSTRAC i Australien, FINCENT i USA och FINTRAC i Kanada i syfte att stödja verksamhetsutövarnas arbete med att upptäcka och motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Även

²⁷ Daniel Ohlsson, "Skatteverkets Terrorjakt", *Expressen*, 2 december 2016.

²⁸ Etezaz Yousuf, "Krävs på miljonbelopp efter terrorfinansiering", *Göteborgsposten*, 13 december 2016.

²⁹ Ibid.

³⁰ <https://www.tullverket.se/nyheter/nyheter/over51miljonerkronorharbeslagtagits.5.226de36015804b8cf353434.html>

multilaterala samarbets- och tillsynsorgan (Egmont Group, FATF etc) har utvecklat underlag av denna karaktär. Endast en begränsad del av dessa dokument belyser riskerna för och indikatorer på finansiering av terrorism. Indikatorer för att identifiera resande stridande, s.k. Foreign Terrorist Fighters (FTFs), utgör ytterligare en begränsad delmängd bland dessa underlag.

Underlagen från denna internationella kontext har utnyttjats i denna studieverksamhet som en grund för vilka företeelser som kan vara av intresse för oss att belysa ur ett nationellt perspektiv; i vilken utsträckning finansiella aktiviteter bland svenska resande stridande överensstämmer med dessa och vilka avvikelser som finns.

Indikatorer som flertalet av dessa underlag lyfter fram med koppling till resandeverksamhet (FTFs) är bland annat ansökningar om olika typer av lån (s.k. snabb-lån, sms-lån, studielån), ansökan om kreditkort som kan användas för kontantuttag, kontantuttag i gränsområdet till konfliktområdet (Turkiet, Libanon, Jordanien etc), insamling av mindre belopp från många olika kontoinnehavare, ovanligt hög kontoaktivitet, inköp av resebiljetter till gränsområdet eller resor som passerar gränsområdet, inköp av förbetalda SIM-kort eller kontantkort till mobiltelefoner, inköp av friluftsutrustning, hyr- och leasingbil av speciella bilmodeller.^{31 32}

Finansiella indikatorer och betydelsen av finansiella underrättelser för att upptäcka resande stridande har även uppmärksamats i en rapport från International Center

³¹ AUSTRAC "Methodologies Brief 01 – Building a profile: Financial characteristics associated with known Foreign Terrorist Fighters and supporters", December 2015
<http://www.austrac.gov.au/building-profile-financial-characteristics-associated-known-fff-fts#key-indicators>

³² FINTRAC, "Common indicators" <http://www.fintrac-canafe.gc.ca/msb-esm/reports-declarations/suspicious-douteuses/com-eng.asp>

for Counter Terrorism (ICCT).³³ Rapporten utgör en av få publikationer som särskilt belyser finansiella aspekter kopplat till denna problematik och vikten av samarbete mellan finansiella verksamhetsutövare och statliga myndigheter.

³³ Keating Tom, "Identifying foreign terrorist fighters; The Role of Public-Private Partnership, Information Sharing and Financial Intelligence", RUSI, 2015. https://www.icct.nl/wp-content/uploads/2015/07/OP-FININT_web_low-res.pdf

Svenska resande stridande och finansiella aktiviteter

I detta avsnitt beskrivs vad som framkommit i bearbetningen av empirin avseende finansiella aktiviteter som kan kopplas till personer som misstänks för resande eller försök att resa i syfte att ansluta sig till terrororganisationer i konfliktzoner.

Informationen baseras främst på uppgifter som inhämtats från nationella myndigheter som berörs av denna problematik. Avsnittet redogör för i vilken utsträckning de svenska fallen stämmer överens med de etablerade perspektiven på indikatorer och aktiviteter av resande stridande liksom de avseenden där de svenska fallen avviker från dessa.

Karaktären på finansiella aktiviteter kopplat till resande är föränderlig över tid. Den information som finns kan i de flesta fall härledas till fenomenet resandeverksamhet som i en närmast explosionsartad utveckling framträdde under den tidiga perioden av Islamiska statens territoriella erövringar i Irak och Syrien under åren 2013-2014. Sedan hösten 2015 har resande från Sverige till terrororganisationer i Syrien och Irak avtagit i omfattning.

Ytterligare en försvårande omständighet för studiens möjlighet att ge en tydlig och konkret bild av beteenden som avger finansiella spår bland resande stridande är att olika svenska myndigheter ger en något skiftande och i vissa avseenden motstridig bild över förekomsten av sådana beteenden.

Det som dock är tydligt från den samlade information som denna studie tagit del av är att de individer som rest ner till konfliktområdet med misstänkt avsikt att ansluta sig till terrororganisationer under det senaste året lämnar avsevärt färre finansiella spår innan och under resandeperioden än vad som var fallet under perioden 2013 till 2014.

En trolig förklaring till denna utveckling är att resande stridande blivit mer medvetna om de spår som olika aktiviteter lämnar i det finansiella systemet liksom

det faktum att frågan om vikten att identifiera och motverka resande hanterats som en prioriterad fråga på nationell nivå.

Det är också viktigt att särskilja mellan två olika finansieringsformer: finansiering av själva resor och för personligt behov samt finansiella medel som avses slussas ner till organisationen. Medan det behövs relativt små resurser för att finansiera resor verkar det förekomma finansiell verksamhet som kanaliseras ner till IS-relaterad verksamhet genom användning av humanitär insamlingsverksamhet som täckmantel. Det finns nyckelpersoner som utgör centrala finansiella noder och beslutsfattare avseende distribution av finansiella medel samt besluten om dessa medel bör gå till enskilda IS-resenärer eller till humanitära projekt.

Förändring i beteende kan även ha en förklaring i att en större andel av de som rest ner till konfliktområdet under de senaste två åren kan ha strävat efter att skapa rimliga förutsättningar för att kunna återvända till Sverige. Detta kan bidra till att allt färre resande tar risker att belasta sig med snabbblån, leasingbilar och andra skyldigheter som skulle kunna bli en stor belastning om de återvänder till Sverige. Ytterligare en övergripande observation är att det inte finns någon tydlig "svensk profil" på beteenden. Variationen på hur man finansierar sin verksamhet i samband med resande är stor och skiftande mellan individer men även över tid.

Det finns dock en rad observationer som är värd att lyfta fram som representativa beteenden bland resande stridande som kan lämna finansiella spår för tillsynsmyndigheter och finansiella institutioner att vara uppmärksamma mot. Många av dessa observationer stämmer väl överens med den etablerade bild som ges av myndigheter avseende resande stridande. Andra observationer av agerande kan sägas vara av mer nationellt särpräglad natur.

Relativt resurssvaga individer

Av den breda krets av resande individer från Sverige som berörda myndigheter identifierat under aktuell tidsperiod framgår att de finansiella grundförutsättningarna i form av tillgångar baserat på besparingar och inkomst av tjänst är begränsad. Uppskattningar från myndigheter indikerar dock att ca 70 procent av individerna haft en bedömt "ordnad ekonomi", men att inkomsterna för dessa ofta är låg och framtidsutsikterna begränsade.

Mellan 40-45 procent av identifierade resande har haft någon form av inkomst av tjänst där konvertiter och kvinnor i större utsträckning än andra haft inkomst från någon form av anställning. Det har förekommit falska kontrolluppgifter och fingerade anställningar inom kretsen av resande. I andra fall har individer haft sin försörjning från sin familj och nära släktingar.

Endast ett fåtal individer har haft en tydlig koppling till företagskonstruktioner, vilket i sin tur medfört att omfattningen av momsbedrägerier inom denna krets av individer är förhållandevis begränsad. Detta gäller i synnerhet om vi jämför denna förekomst i Sverige med resande stridande från Danmark vilket utvecklas mer i kapitel 3 som belyser danska fall nedan. Under avsnittet om kriminalitet nedan ges dock exempel på svenska fall av momsbedrägeri som förekommit med koppling till resande stridande. De fall där resande stridande identifierats med bolagsengagemang har detta gällt företag inom mobiltelefoni branschen, byggbranschen, städbolag och något enstaka fall inom assistansbolag. Skatteverket bedömer att någon form av bolagsengagemang förekommit i cirka vart femte fall av de som myndigheten utrett.

Det förekommer även att resande agerar målvakter till stöd för bedrägerier och bidragsbrott hemma i Sverige. Upplägg med försäljning av identitetshandlingar och målvaktsupplägg förekommer bland både kriminella och extremistiska kretsar vilket komplicerar brottsutredningar.

Enstaka myndigheter anger även att de observerat skillnader bland gruppen av resande stridande i beteenden avseende användningen av bankkonton och banktransaktioner beroende på etnicitet. Utnyttjande av informella transaktionssystem är mer vanligt förekommande bland etniska grupper där klanstrukturer vanligen förekommer.³⁴

Ekobrottsmyndigheten (EBM) har identifierat åtta ärenden mellan 2013-2016 där de misstänkta eller personer i deras omedelbara omgivning har haft kopplingar till radikaliserad miljö. Vidare uppskattar myndigheten att ekonomisk brottslighet med koppling till terrorism i vissa fall är småskalig (ex SMS-lån) och i andra fall organiserad och storskalig. I båda fallen förefaller det vara högst opportunistiskt och föränderligt.

EBM uppger även att det förekommer direkta kopplingar mellan den radikaliserade miljön och grov organiserad brottslighet, dels genom personliga kontakter, dels genom att brottsupplägg kopieras. Avseende brottsuppläggen med mervärdesskatt (moms) har dessa förfinats under tidsperioden allteftersom att gärningspersonerna fått bättre kunskap om myndigheternas kontroll- och arbetssätt.

Utnyttjande av det statliga bidragssystemet

Det som är synnerligen utmärkande för den svenska profilen av resande är att nästan samtliga 300 individer uppburit någon form av statliga bidrag. Mest vanligt förekommande är bidrag som kommer från Försäkringskassan så som bostadsbidrag, barnbidrag, underhållsstöd och föräldrapenning. Andra former av statliga bidrag som t.ex. socialförsäkringsbidrag förekommer också men i mindre omfattning.

³⁴ Per Brinkemo, *Mellan Klan och Stat* (Timbro, 2014).

Anledningen till att dessa bidrag förekommer mindre ofta bland resenärer uppges vara att socialtjänsten tillämpar striktare villkor vilket gör det svårare att erhålla bidragen. Statliga bidrag ger normalt inte så höga belopp på individnivå per månad och utgör därför inte en huvudsaklig källa till att försörja sig. Bilden av utnyttjandet av statliga bidrag inom denna krets av individer ska inte betraktas som en inkomstkälla som är särskilt kopplat till denna kategori av aktörer eller till resandeproblematiken som fenomen utan ska snarare ses mot bakgrund att statliga bidrag är generellt sett ett vanligt förekommande inslag på nationell nivå.

För att vara berättigad till statliga bidrag krävs normalt att personen är folkbokförd och vistas i Sverige. Personer som vistas i utlandet mer än 6 månader har inte rätt till bidrag. Av denna anledning förekommer att personer som rest till konfliktområdet i Syrien och Irak haft personer i Sverige som hanterat post och andra göromål som krävs för att ge sken av att fortfarande vistas i landet.

En annan konstruktion med koppling till bidrag som sannolikt är förhållandevis vanlig är att personer som befinner sig i Sverige erhåller bidrag som därefter skickas till de personer som befinner sig i konfliktområdet. Ett betydande problem är den tidsfördröjning som det innebär att upptäcka att individer rest utomlands för att därefter avregistrera dessa från det svenska socialförsäkringssystemet. Även om individer blir återbetalningspliktiga vid felaktiga utbetalningar är utsikterna små att lyckas kräva tillbaka detta då de lämnat landet.

Enstaka fall finns även där resande förekommit i sammanhang där assistansersättning utnyttjats, ibland på felaktiga grunder, dels genom upprättande av assistansbolag, dels som resurs för vård av brukaren. En resande stridande har dömts för delaktighet i ett assistansbedrägeri som pågått i ett antal år. I fallet har en individ haft rätt till assistans, i vilka pengarna har försörjt ett antal personer.

Vid närmare kontroll har dock myndigheterna upptäckt att individen inte varit så sjuk som denne påstått och därför inte borde haft rätt till assistansen. Den resanden stridande har deltagit i bedrägeriet genom att ange att denne arbetat för den påstått sjuke trots att så aldrig har skett. Det är inte klarlagt hur mycket den resande stridande tjänade på bedrägeriet, men dennes anställning varade i tio månader.

Av Skatteverkets 140 genomförda utredningar har man identifierat tre-fyra fall, främst i Malmöregionen, där assistansbolag används och där avsatta pengarna ofta skickas utomlands.

Insamlingsverksamhet

Uppmaning via social media att bidra med pengar till stridande jihadister i Syrien och Irak är ett förekommande fenomen som vi har belyst i tidigare studier av tillvägagångssätt för terrorfinansiering.³⁵ Hur vanligt förekommande denna typ av insamlande funktion är bland individer och föreningar i Sverige är inte känt. Däremot finns det personer i Sverige som fyller en funktion att ombesörja överföring av pengar ner till de områden i Syrien där stridande grupperingar uppträder. Exempel på tillvägagångssätt för donationer från Sverige till Syrien beskrivs vidare under sida 27.

Det är också viktigt att understryka att pengar skickas från konfliktområdet i Syrien och Irak till finansiella kontaktpersoner i Sverige som i sin tur faciliterar och finansierar rekryter till stridande fraktioner i Syrien. Myndigheter uppger att det finns ett stort mörkertal i uppskattning av omfattning av insamlingsverksamhet till dessa syften. Inom ramarna för Skatteverkets "Snowball" projekt har man

³⁵ M. Normark & M. Ranstorp, Understanding Terrorism Financing: Modus Operandi and National CTF-regimes, Swedish Defence University, December 2015, p. 21.

identifierat oredovisade inkomster på enskildas konton i nästan samtliga ärenden man utrett som berör Syrienresenärer.³⁶

Bland kretsen av resande stridande från Sverige bedöms ett tiotal ha bedrivit någon form av systematiskt insamling av pengar från andra personer innan resan. Beloppen som överförs är vanligen förhållandevis små summor från några hundra upp till några tusen kronor men där antalet överföringar under en begränsad tidsperiod kan vara många. I andra fall har ett fåtal överföringar genomförts på avsevärt större belopp över kort tid.

Den totala summan som resande stridande har samlat in inför avresa har därmed rört sig om några hundra tusen upp till en miljon kronor. Pengarna förs ofta vidare till utländska konton som Skatteverket och andra myndigheter inte kan följa. I några fall har resebyråer använts för överlämning av kontanter eftersom man vill minimera risker med kontoöverföringar.

Insamlingsverksamhet kan vara en riskfaktor för den resande då interaktion med andra personer i nära anslutning till resan behöver göras. Sådan verksamhet är därför mer sannolik att bedrivas av personer som redan befinner sig inom ett bredare nätverk av islamistiska salafister eller av personer som uppger sig bedriva insamling för andra syften som t.ex. inom ramen för bistånds- och välgörenhetsarbete.

Det finns också betydande svårigheter att särskilja transaktioner som omfattar humanitära syften från det som avses för terrorverksamhet. Det finns information att Syrienresenärer samlat in pengar genom Facebook upprop med syfte att inskaffa ambulanser som sedan transporterats ner till okänd mottagare. Samtidigt har insamlare uppträtt på slagfältet inom ramarna för IS.

³⁶ Exempelvis see: Daniel Olsson, "Skatteverkets Terrorjakt", *Expressen*, 2 December 2016.

Lån

Att resande ansöker om lån kort tid före avresa från många kreditinstitut där avsikten att betala tillbaka lånen enligt avtal uppenbarligen inte finns är ett fenomen som förknippats med resande ner till Syrien och Irak under de tidiga åren av stridigheterna i Syrien och Irak.

Perspektiven på hur vanligt förekommande det är att resande stridande ansöker om lån innan avresa skiljer sig dock åt mellan svenska myndigheter. Skatteverket anger att endast en begränsad andel (ca 10 %) av de resande stridande som utretts har lånat pengar från kreditinstitut.

Polismyndigheten gör bedömningen att över hälften av alla resande som identifierats har lånat pengar från kreditinstitut innan avresa. I de flesta fall sker låneansökan mot mindre kreditinstitut och inte minst genom så kallade SMS-lån där mindre belopp kan belånas på mycket kort tid. Avgifter för denna typ av lån är ofta mycket höga och återbetalningstiden kort men för resande stridande som inte har för avsikt att betala tillbaka lånen utgör denna typ av lån en god möjlighet att snabbt skapa finansiella tillgångar där risken för att nekas lån på grund av bristande kreditvärdighet är lägre än vid andra typer av lån.

Marknaden för denna typ av snabb lån har utvecklats kraftigt under kort tid och det finns därför en lång rad av kreditinstitut som erbjuder snabb lån på belopp på mellan tio tusen och femtio tusen kronor (enstaka upp till 75 000 kr). Flertal av de personer som utnyttjat denna möjlighet har skickat parallella ansökningar om snabb lån till flera olika kreditinstitut vid samma tillfälle. Det har förekommit att en resenär under en relativt kort period fått ut pengar från åtta olika kreditinstitut, varav inget har betalats tillbaka. Det finns en variation bland vilka som betalat ut pengar; från banker till växlingskontor. Detta omfattar även företag som har en annan huvudverksamhet men som också ägnar sig åt krediter och utgivning av lån.

Etablerande banker har över tid utvecklat en betydande beredskap att identifiera låneförsök för illegala syften. Även om mindre låneinstitut har använts för att generera finansiella medel så har de i vissa fall upptäckts genom att många snabb lån satts in på samma bankkonto under korta tidsperioder. Myndigheter har uppgett att individer uppmanats att försöka låna uppemot 500 000 kr genom kreditbedrägerier vilket lyckats i enstaka fall. I andra fall har personer sökt hundratals småkrediter inom loppet av veckor.

Studielån genom Centrala studiestödsnämnden (CSN) har också förekommit bland resande stridande.³⁷ Även när det gäller bedömningen av andelen studielån bland resande finns en tydlig skillnad mellan myndigheterna. Polismyndigheten bedömer att en betydande del av dessa individer har tagit studielån. Andra myndigheter inklusive CSN har en mycket begränsad insikt i vilken utsträckning resande stridande erhåller studielån. Här uppger Polismyndigheten att det tycks vara mer lukrativt för dessa individer att ansöka om studielån för utlandsstudier.

En fördel med lån för utlandsstudier i dessa sammanhang är att detta medför ökade möjligheter att få en stor del av studielånet utbetalt i förskott. Det är dessutom förenat med stora problem för CSN att stoppa förskottsutbetalningar då det i praktiken är svårt att bevisa att den blivande studenten inte har för avsikt att genomföra de studier denna hänvisat till i sin ansökan. Detta gäller även i de fall där det finns information om att personen befinner sig i konfliktområdet men där denne fortsatt hävdar att studierna kommer att genomföras. CSN har dock möjligheter att stoppa utbetalning av studiemedel när tillräckligt starka indikatorer finns om att personen inte kommer att genomföra studierna, och i synnerhet i de fall då det är uppenbart att personen inte deltar i pågående studier.

³⁷ "Finanspolisens årsrapport 2015", Polisen

https://polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Arsredovisningar/01%20Polisen%20nationellt/Fipos%20årsrapport/Finanspolisens_arsrapport_2015_webb.pdf

Övriga aktiviteter (materiella inköp, leasingbilar, biljettköp m.m.)

Inköp av utrustning inför resa ner till Syrien och Irak utgör en typisk aktivitet som identifierats som en vanligt förekommande indikator på resande stridande. Även bland svenska resenärer uppges detta förekomma. I april 2016 greps en person på Arlanda, misstänkt för att påbörjat en resa ner till Syrien via Turkiet för att ansluta sig till en terrororganisation. I sitt bagage hade mannen bland annat utrustning såsom hölster, jacka, handskar, knäskydd, armbågsskydd och skyddsväst. Liknande fynd har gjorts i andra fall vilket indikerar att resande gör materiella förberedelser innan eller under sin resa ner till konfliktområdet.

Problemet ur ett finansiellt underrättelseperspektiv är att dessa aktörer sannolikt anskaffar denna typ av utrustning på ett sätt som försvårar upptäckt, t.ex. genom att undvika kortbetalning eller att köpa utrustningen begagnad. Av de myndigheter som har förutsättningar att upptäcka och utreda finansiella transaktioner har finansiella spår av inköp från friluft-, jakt- och vildmarksbutiker inte identifierats bland svenska resenärer.

En annan indikator som lyfts fram i internationella kretsar är att resenärer hyr eller leasar en bil som de därefter kan köra ner till Syrien för att användas till stöd för terrororganisationers verksamhet eller säljas i området. Det finns endast några enstaka fall där detta beteende misstänks ha ägt rum i Sverige. Enligt Larmtjänst har 5-10 bilar av märket Nissan Navarra och Nissan KingCab (även Toyota Hilux) hyrts av personer i Sverige där det senare visat sig att personerna angett fingerade eller felaktiga hemadresser. En Nissan Navarra har påträffats i Istanbul, övriga bilar är försvunna.

Generellt sett har antalet försvunna Nissan Navarra ökat under perioden 2015 fram till juni 2016. Dessa bilmodeller har visat sig vara särskilt attraktiva för terrororganisationen IS då bilmodellerna lämpar sig väl för den terräng som finns i området och för möjligheten att montera tyngre vapensystem på fordonens

lastflak. Bilmodellerna kan ofta observeras i propaganda material från IS i Syrien och Irak.

Svenska myndigheter ser även att resenärer är avsevärt mycket mer försiktiga med att använda bankkort som betalningsmetod, sannolikt som en följd av en ökad medvetenhet om att sådana transaktioner lätt kan spåras. Ökad försiktighet avseende betalningar gäller i synnerhet strax innan och efter att resan har påbörjats.

Däremot används vanligen bank- eller kreditkort för att betala biljetterna för resan. Destinationer som anges när biljetter bokas är i de flesta fall en annan än det verkliga slutmålet med resan. Syftet med att ange en annan destination vid resebeställning syftar till att vilseleda myndigheter och resebolag avseende resans verkliga syfte. Det är därför vanligt förekommande att resande inte fullföljer hela sin planerade resa enligt resehandlingarna utan att resan avbryts vid en plats på vägen mot slutmålet där förutsättningar för att ta sig vidare till Syrien och Irak finns.

Det förekommer banktransaktioner från kretsen av radikala islamistiska personer i Sverige ner till bankkonton i Turkiet som potentiellt sett skulle kunna utgöra inslag av finansiering av terrorrelaterad verksamhet i regionen. Vad som är mer ovanligt är att svenska myndigheter observerar att svenska resande genomför kontantuttag i gränsområden till konfliktzonen. Detta kan innebära att resande tar ut kontanter innan resan påbörjas eller under resan. De finansiella tillgångar resande har vid resetillfället transporteras därmed sannolikt in över gränsen mot Syrien och Irak i kontanter. Ett sådant förfarande utgör ytterligare en åtgärd i syfte att minska signaleffekterna från resandeverksamhet där betydelsen av att dölja sin position i närheten av konfliktområdet sannolikt är av största vikt. En annan central faktor som driver en ökad kontanthantering i dessa sammanhang är att det internationella banksystemet inte fungerar i stora delar av konfliktområdet.

Omfattande utförelse av kontanter avsedda för bl.a. terrorfinansiering har upptäckts i kontrolloperationer genomförda i samverkan mellan Tullverket, Kronofogden och Polismyndigheten inom ramen för Operation Chimera i oktober 2016 som riktar in sig på kontroll av in- och utförelse av kontanta medel.³⁸

Många utnyttjar också möjligheten att skaffa skyddad identitet, vilket försvårar arbetet för myndigheter. Det är vidare viktigt att poängtera att det finns en variation inom gruppen resande stridande avseende hur de hanterar pengar och i vilken utsträckning som banksystemet utnyttjas. Skillnader mellan olika individer i detta avseende kan bland annat baseras på skillnader mellan etnicitet och kulturella traditioner. Det går därför inte att betrakta resande stridande som en homogen grupp avseende finansiella transaktioner och beteenden.

Det finns även uppgifter om ofrivillig finansiering av IS från familjer och släktingar till IS-resenärer. De kontaktas av IS under invändning att deras söner och döttrar har problem och behöver pengar som sedan skickas ner. Ett annat upplägg för finansiering är att IS-resenären själv kontaktar anhöriga och uppger ett behov av pengar för hemfärd som aldrig sker.

Kriminell verksamhet kopplat till resande stridande

Enligt uppgifter från Polismyndigheten förekommer över hälften av de identifierade resande stridande i brottsregister. Det finns en variation av brottstyper i de fall som denna studieverksamhet tagit del av. Då fokus för studien är finansiella aktiviteter kopplat till resande stridande har den formen av kriminalitet främst studerats. Det förekommer dock även annan brottslighet, så som:

³⁸ "Över 600.000 kr avsedda för terrorgrupper beslagtagna", SVT, 17 november 2016.
<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/over-600-000-kr-avsedda-for-terrorgrupper-beslagtagna>

- Stöld
- Misshandel
- Narkotikabrott
- Vapenbrott
- Försök till grov mordbrand
- Umgänge med barn
- Undanröjande av ungdomstjänst
- Brott mot knivlag
- Olovlig körning
- Olaga hot
- Brukande av urkund
- Försök till rån
- Häleri
- Övergrepp i rättssak
- Människorov

Det förekommer även brottslighet som generellt sett får anses som mer ovanlig, men som inom ramen för denna studie ter sig mindre överraskande. Främst terrorbrott, förberedelse till terrorbrott, medhjälp till terrorbrott samt stämpling till terrorbrott. Utöver detta tillkommer brottslighet med finansiell karaktär, vilken presenteras mer ingående nedan.

Brottslighet som genererat finansiella resurser

Det är svårt att dra en tydlig gräns mellan brott som har, respektive inte har, genererat finansiella resurser. Många typer av brott genererar finansiella resurser, i olika hög grad och utsträckning. Denna gränsdragning blir i praktiken än svårare i förhållande till finansiering av resande stridande. Det är ytterst svårt, även för rättsvårdande myndigheter, att bevisa vilka aktiviteter som kan kopplas till finansiering av resande. Mot bakgrund av ovanstående har därför framförallt fall med brottstyper som bär ekonomiska förtecken studerats, i vilka intentionen förefaller ha varit att erhålla finansiella resurser. Huruvida dessa resurser sedan använts för att finansiera resande stridande har inte varit möjligt att klarlägga.

Det förekommer ett antal brottstyper som får anses bära en ekonomisk prägel.

Dessa är:

- Obetalda lån
- Skattebrott
- Kreditskuld
- Kreditkortsskuld
- Bidragsbrott
- Bedrägeribrott
- Konkurs
- Bokföringsbrott

Inom de studerade finansiella fallen ryms alltså en variation av brottstyper och tillvägagångssätt. Alla finansiella fall kommer inte att beskrivas närmre, men ett antal kan vara värda att lyfta upp i syfte att ge en fördjupad bild.

I det första fallet har inköp och försäljning av mobiltelefoner skett, i vilket syftet varit att undanhålla skatte- och momsintäkter. För detta har ett flertal företag används, där vissa av dem företräts av eller involverat resande stridande. Brottsligheten har varit omfattande och lett till att tiotals miljoner har undanhållits staten. Tillvägagångssättet har kretsat kring inköp av mobiltelefoner från Lettland. Genom att upprätta skenföretag, använda mellanhänder och flytta pengar mellan olika företag så har skatte- och momsintäkter undanhållits. Totalt rör det sig om ett tiotal företag, som har nyttjats i olika hög utsträckning och för olika syften. Två av företagen har företräts av, eller involverat resande stridande.

Det första företaget (X) har köpts av en resande stridande samt haft en annan som VD. Den förstnämnda resande stridande har dömts av tingsrätten för att som firmatecknare ha åsidosatt bokföringsskyldighet genom att underlåta penningströmmar på bolagets konto, samt ingått lån som inte betalats tillbaka. Mot den andra individen pågår rättegång och han är sedan tidigare känd för att röra sig i jihadist-kretsar. Bland annat har han i sin ansökan som VD för det aktuella företaget angett c/o-adress hos en känd jihadist. I domen mot den förstnämnda individen

beskriver Skatteverket företaget som ett skenföretag som använts i karusellhandel eller andra förvärvsbedrägerier.

Företaget (X) har även använts som en så kallad "missing trader", vars syfte varit att tillhandahålla ett VAT-nummer som möjliggör mervärdesskattefri försäljning till Sverige, liksom att ställa ut fakturor till svenska köpare med mervärdesskatt. Bolaget har inte heller lämnat någon mervärdesskattedeclaration vilket gör att inköpen inte förvärvsbeskattats.

I det andra företaget (Y) har en (1) resande stridande involverats. Denne individ har tidigare också stått åtalad för försök till terrorbrott. I företaget (Y) har oriktiga uppgifter lämnats som bidragit till att skatt för 25 miljoner kronor undanhållits. Enligt tingsrätten har individen främjat grova skattebrott i företaget, upp till ett värde av 12 miljoner kronor. Individen har varit delaktig i att ställa ut osanna fakturor från ett antal skenföretag, där syftet varit att mervärdesskatten inte ska betalas in till Skatteverket.

Det lettiska företaget har på pappret sålt elektronikprodukter till skenföretagen men dessa har inte varit de egentliga köparna – utan det har företaget (Y) varit. Företaget (Y) har därefter begärt avdrag för ingående mervärdesskatt på fakturorna trots att det inte funnits någon mervärdesskattepliktig omsättning mellan företaget (Y) och skenföretagen. Genom detta har företaget (Y) kunnat köpa varor till ett underpris, vilket gjort att möjligheten till att maximera vinsten har ökat samtidigt som rätten att dra av mervärdesskatten har funnits kvar.

Ekobrottsmyndigheten uppger att man haft tre ärenden de senaste 4-5 åren där man undanhållit mervärdesskatten med handel av mobiltelefoner. Dessa ärenden har avsett grovt bokföringsbrott, grovt skattebrott alternativt grov oredlighet mot borgenär beroende på enskilda omständigheter. I ett av ärenden var skatteundandragandet ungefär 16 miljoner. Dock är det viktigt att understryka att

Ekobrottsmyndigheten inte med säkerhet fastställa att finansiella medel går till terrorverksamhet även om misstankarna är stora eftersom de misstänka rört sig i extremistiska miljöer, kombinerat med överföringar till Dubai, Egypten, Marocko och Turkiet.

I ett annat fall av *misstänkt* bedrägeri var terroristen Mohamed Aziz Belkaid, som deltog i Paris- (2015) och Brysselattentaten (2016), och var invald i två företagsstyrelser inom byggbranschen som tömdes på sina tillgångar och försattes i konkurs sex månader efter han rest ner till IS i Syrien.³⁹ Belkaid satt även med i styrelsen för fem andra svenska aktiebolag som försattes i konkurs.⁴⁰ Ärendet utreds fortfarande som misstänkt koppling till terrorfinansiering.

Brottens genomförande i förhållande till resandeperioden

Det har varit problematiskt att fastställa datum för resandeverksamheten hos de resande stridande. Men utifrån ett antal fallstudier så är det möjligt att dra vissa slutsatser utifrån relationen mellan tid för begångna brott och datum för resa till Syrien och Irak. Materialet visar att det finns en diskrepans mellan brott med finansiella förtecken och annan brottslig verksamhet. Avseende den sistnämnda så förefaller denna inte ske i nära anslutning till datum för utresa, utan mer slumpmässigt och längre tid ifrån resan.

Ett mönster går dock att skönja gällande brottslighet med finansiella förtecken där tiden mellan verksamheten och datum för resa är mycket kort. Detta är framförallt tydligt i de tidigare beskrivna fallen, där olika former av lån har betalats ut till individer som kort därpå rest ner. Som nämnts tidigare så är det naturligtvis inte brottsligt att begära ett lån, men när ett sådant begärs i nära anslutning till resa och därefter inte betalas tillbaka så får beteendet anses vara brottsligt. Sammantaget

³⁹ "IS Terrorist satt i styrelse för Västeråsföretag", *Gefle Dagblad*, 22 mars 2016.

⁴⁰ Ibid.

skapar detta en bild av att ett antal individer har tagit lån från olika kreditinstitut i syfte att finansiera resa till och vistelse i Syrien och Irak.

Donationsvägar från Sverige till Syrien – ett konkret exempel

I tidigare studie avseende metoder för att finansiera terrorism belystes olika tillvägagångssätt som islamistiska terrorgrupper använder för att finansiera sin verksamhet. Bland annat belystes fenomenet crowd funding via social media samt det informella betalningssystemet, Hawala.⁴¹ Under arbetet med denna studie har det framkommit att svenska myndigheter har dålig insyn i dessa företeelser.

I syfte att förbättra kunskapen inom detta område beskrivs nedan ett fall där båda företeelser förekommer. Fallet är ett konkret och aktuellt exempel på hur sådan verksamhet kan gå till. Det belyser hur enkelt det är att komma i kontakt med individer i Sverige som företräder sådana aktiviteter, med vilken lätthet pengar kan överföras, samt hur problematisk spårbarheten är för nationella myndigheter. Som tidigare nämnts så är det ofta svårt i dessa sammanhang att bevisa vad pengar i slutändan används till, men det går inte att utesluta att metoderna används för att finansiera resande stridande eller stöd till terrorgrupper. Redogörelsen nedan är en sammanfattning av fallet, där de mest centrala delarna lyfts fram. Det bör understrykas att det i fallet aldrig överförs några finansiella medel.

I det aktuella fallet initieras processen av att en stridande i norra Syrien (A), via Facebook, ber om donationer till stridande i Syrien och Irak. En första kontakt etableras med A genom ett mobiltelefonnummer som uppgivits i A:s Facebookinlägg. A instruerar den potentiella donatorn att vidare kommunikation ska ske genom meddelandeapplikationen WhatsApp. Genom WhatsApp förklarar A att det finns ett "kontor" i Sverige där transaktionen kan genomföras. Det framgår att A har en etablerad relation med "kontoret" sedan tidigare. Omständigheter i

⁴¹ Normark & Ranstorp, 2015. *Understanding Terrorist Finance. Modus Operandi and National CTF-regimes.*

dialogen med A indikerar att "kontoret" i Sverige använder det informella betalningssystemet Hawala för överföringar till A i norra Syrien.

A ger sedan namnet på två individer som kan genomföra transaktionen, men på grund av tekniska och geografiska aspekter så kan inte transaktionen genomföras. Enligt en av individerna på det svenska "kontoret" (B) finns det dock flera "kontor" i en stad i södra Sverige där pengarna kan överföras. Enligt B så är det dock viktigt att vid överföring poängtera att pengarna ska överföras till familjemedlemmar och inte för stöd till stridande i Syrien.

Genom anvisningar från A i Syrien och vidare dialog med svenska representanter för kontor i södra Sverige får den potentiella donatorn kontakt med åtta olika individer som uppger att de kan ombesörja överföringar ner till norra Syrien.

De överföringsmetoder som donatorn hänvisas till i dessa kontakter är insättningar direkt på bankkonto i svenska storbanker, Swish-överföring och fysiskt möte för överlämnande av kontanter.

En alternativ donationsväg som A i Syrien hänvisar till är att skicka pengarna via Western Union till en person som befinner sig i Antakya i Turkiet, nära gränsen till Syrien. Det framgår vidare att denna överföringsmetod är den som A brukar referera till i samtal med potentiella donatorer i andra länder.

Alternativen för att göra finansiella överföringar från Sverige till stridande i Syrien är flera och förhållandevis lättillgängliga, vara vissa är mycket svåra för myndigheter att upptäcka. Kombinationen av kommunikation genom sociala medier, mobiltelefonapplikationer samt överföring med hjälp av metoder som inte lämnar några spår i banksystemet gör det enkelt, snabbt och relativt riskfritt för individer i Sverige att donera pengar till stridande grupper i Syrien.

Som nämnts ovan så är Hawala ett informellt betalningssystem, som används i muslimska delar av världen. Systemet bygger på nätverk, baserat på ömsesidig tillit mellan medlemmarna helt fristående från det internationella banksystemet. Det gör också att det kan operera i stort sett fritt från myndigheters insyn. Enligt amerikanska finansdepartementet har ett flertal terrorattacker finansierats genom systemet.⁴² Det finns även uppgifter om att Abaoud-nätverket som planerade och bidrog till genomförandet av Paris-attacken i november 2015 fick finansiellt stöd från IS genom hawala och överföringar via Western Union.⁴³

Givet den dialog som förts med involverade individer i detta ärende indikerar att fallet inte är en unik händelse i dessa kretsar. Det finns anledning att misstänka att transaktioner från Sverige till aktörer som individ A företräder i norra Syrien har skett vid tidigare tillfällen. Det ska även understrykas att uppmaningar om donationer till konfliktområdet i Syrien och Irak är en förhållandevis vanlig företeelse på sociala medier och att detta endast utgör ett enskilt exempel på det nätverk som individ A i norra Syrien känner till i Sverige. Det går dock inte att belägga att alla involverade individer i detta ärende varit fullt medvetna om att transaktionen skulle stödja stridande grupper i Syrien. Det kan därmed innebära att individer som ombesörjer fullt legala transaktioner till området utnyttjas av personer som har ett illegalt syfte med sin verksamhet.

⁴² US Department of Treasury. *Resource Center. Hawala and alternative remittance systems* <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Pages/Hawala-and-Alternatives.aspx>

⁴³ Nesser et.al, "Jihadi Terrorism in Europe: The IS-Effect", *Perspectives on terrorism*, Vol 10, No 6, 2016. <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/553/1097>

Danska "Syrienskrigere"

Danmark har sedan flera år ett betydande och komplext terrorhot riktat mot sig. En av de framträdande drivkrafterna bakom hotbilden var de kontroversiella Muhammed-karikatyren som publicerades av tidningen Jyllandsposten (JP) 2005. Enligt Politiets Efterretningstjeneste (PET) förstärktes terrorhotet när JP återpublicerade bilderna 2008 och ytterligare under perioden 2010-2012 då flertal allvarliga terrordåd riktade mot tidningsredaktionen avvärdades.⁴⁴

David Headley, som planerade Mumbai-attacken 2008 och sedan agerade på vägnar av pakistanska extremistgruppen Harkat-ul-Jihad-al-Islami (HuJI) i attentat mot JP-redaktionen; de fyra svenskarna som planerade terroraktion mot Politikens Hus i december 2010; samt Lars Doukajev fallet 2010 är några av de mer än tio attentatsplaner som avvärdades i Danmark sedan 2005.⁴⁵ I februari 2015 attackerade Omar Hussein både Kruttunnan där Lars Vilks höll föredrag och senare judiska synagogan i Köpenhamn.⁴⁶

I november 2012 satte PET fokus på danska medborgare som reste till Syrien för att ansluta sig till jihadistiska grupperingar som kämpade mot Assad-regimen.⁴⁷ Redan existerande terrornätverk inom Danmark uppmärksammades av terrordomen mot Said Mansour 2007 för uppmaning till terrorism och senare 2014 för uppmaning till terrorism på social media. Mansours nätverk med internationella förgreningar var framträdande inom den extremistiska salafistmiljön.

Även Shiraz Tariq var framstående ledare och 2009 grundade han av gruppen Kaldet til Islam som extremistplattform. Shiraz Tariq och flera anhängare inom Kaldet til Islam reste ner till Syrien för att ansluta sig till jihadistiska grupper som sedan formade Islamiska Staten. Där blev Tariq emir för den danske kontingenten

⁴⁴ PET/CTA, "Tegningesagens fortsatte betydning for terrortruslen mod Danmark", 8 januari 2013.

⁴⁵ För detaljerad diskussion se: Morten Skjoldager, *Syv År For PET* (People's Press, 2016).

⁴⁶ Niklas Orrenius, *Skotten i Köpenhamn* (Albert Bonniers förlag, 2016).

⁴⁷ PET/CTA, "Foreign fighters – og truslen mod Danmark", 19 november 2012.

och publicerade en video där man uppmanade andra att ansluta sig och där man hotade att döda fd. statsministern och NATO:s generalsekreterare Anders Fogh Rasmussen, tecknaren Kurt Westergaard och politikern Naser Khader mfl.⁴⁸

I april 2016 uppgav Center for Terror Analyse (CTA) att mer än 135 danska medborgare rest för att ansluta sig till Islamiska Staten och andra jihadistgrupper som Jabhat Fatah al-Sham.⁴⁹ De flesta av dessa var sunnimuslimska män under 30 år även om cirka 10 procent utgjorde kvinnor.⁵⁰ Cirka 62 personer har återvänt.⁵¹ I en analys av totalt 77 Syrienresenärer utgör 15 procent konvertiter och flertalet var relativt välutbildade som exempelvis ingenjörer. Många av de danska resande stridande har ett kriminellt förflutet.⁵²

En intervjustudie med danska IS-resenärer visar att motivationen för att ansluta sig till IS primärt är pull-faktorer som deltagande i statsbildande, revanschism och stolthet snarare än push-faktorer som social marginalisering och socialt utanförskap som drivkraft.⁵³ I kontrast står en rapport från Ankestyrelsen om 20 individer som rest till Syrien och som visar att merparten (trefjärdedelar) haft omfattande sociala, familjemässiga, känslomässiga problem som resulterat i social isolation och isolation från det danska samhället.⁵⁴

⁴⁸ Morten Skjoldager och Jakob Sheikh, "Edderkoppen i det salafistiske miljø er blevet emir for danske krigere i Syrien", *Politiken*, 30 augusti 2013.

⁴⁹ PET/CTA, "Vurdering af terrortruslen mod Danmark", 28 april 2016.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ "Alle danske pas skal tjekkes grundigt efter rejser ud af EU", *Information*, 6 december 2016.

⁵² Jakob Sheikh, "Syrienskrigere er storbydanskere med kriminel fortid", *Politiken*, 15 september 2016

⁵³ Jakob Sheikh, "I Just Said It. The State": Examining the Motivations for Danish Foreign Fighting in Syria", *Perspectives on Terrorism*, Vol.10, Issue 6 (December 2016).

<http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/557>

⁵⁴ Jens Anton Bjørnager och Maja Hagedorn Hansen, "Rapport: Syrien-krigere er ofte socialt belastede", Berlingske, 15 juli 2015.

Finansieringsformer

Finansiering av danska Syrienresenärer har tagit olika former över tid. Det har involverat överföringstjänster, insamlingskanaler, momsbedrägerier, SMS-lån, bidragsbrott och olika former för identitetsstöld. Centrum för Terror Analyse (CTA) understryker att olika finansieringsformer sammanfaller tidsmässigt med resandemönster. Under perioden 2012 fram till tidigt 2014 så gjorde IS-resenärer korta vistelser i Turkiet/Syrien som sammanföll med turkiska viseringstiden. Under denna period var man till stor del självfinansierade genom småbrottslig verksamhet.

Efter 2014 blev finansieringen av IS-resenärer mer organiserat då de resande dels fick finansiera köp av egna vapen på plats, dels fick skaffa pengar genom bedrägerier i olika former och omfång som delades mellan resenären och IS. Finansieringen karaktäriseras av mer fokus på insamlingsverksamhet till målinriktade syften. Samtidigt noterar myndigheter att utnyttjande av olika statliga bidrag samt momsbedrägeriformer blir mer omfattande. Under hösten 2015 avtar resor till IS-kontrollerade områden och finansieringsformer ändrar karaktär med mer dold och försiktig insamlingsverksamhet för att minimera upptäckt.

Enligt Politikens journalist tillika författare Jakob Sheikh etablerades flertal kanaler för pengaöverföring mellan jihadister i Danmark och IS nere i Syrien/Irak. Enligt hans källor ansåg man att insamling och överföring av finansiella medel konstituerade *jihad bi-al-mal* – ekonomisk jihad. En innovativ finansieringsmetod var att mellanhänder kontaktade IS-resenärernas familjer och begärde finansiella bidrag då IS-resenärerna påstods vara i finansiell knipa och i behov av stöd. Familjerna informerades om att om man vägrade hjälpa till med pengar så skulle IS-resenären bestraffas.

Ett flertal familjer till IS-resenärer har upplevt påtryckning eller utpressning för att få information om deras söner eller döttrar i Syrien/Irak.⁵⁵ Syrienresenärer använde sig bl.a. av betalningsöverföring via Western Union eller Moneygram till gränsområden mellan Turkiet och Syrien. I de fall Jakob Sheikh granskat överförde man oftast 1000 dollar åt gången via Western Union till södra Turkiet som sedan transfererades till en guldsmed i den IS-kontrollerade byn al-Bab. Genom identifikationsnummer tog sedan mottagaren ut beloppet.⁵⁶

En annan finansieringsmetod är insamlingsverksamhet för humanitära ändamål där legala och illegala syften för verksamheten sammanfördes och därigenom maskera delar av finansiella medel som kanaliseras till Islamiska Staten eller Jabhat Fateh al-Sham. En av de insamlingskanaler som misstänktes var en insamlingsverksamhet som var nära associerat med flertal medlemmar ur extremistiska Kaldet til Islam.

Under 2015 varnade även Politiets Efterretningstjeneste (PET) för ökat problem med terrorfinansiering då man noterade misstänkt insamling på belopp mellan 10 000-50 000 danska kronor till olika föremål.⁵⁷ Ett uppmärksammat fall av en insamlingsorganisation som misstänktes för terrorkoppling var *De Humanitære Hjerter* som sålde nålpinnar och klistermärken med en logotyp som liknade det som kännetecknar Islamiska Statens flagga. Åtalet lades ner i maj 2016 då det inte gick att styrka någon konkret koppling till terrororganisationen.

Vid ett tillfälle har föräldrar till en kidnappad dansk journalist betalat ut omfattande lösensumma till Islamiska Staten. 26-årige Daniel Rye Ottosen kidnappades av IS i Syrien 2013 och hölls fången under 13 månader tillsammans med James Foley och andra västerländska gisslan som regelbundet tortyrerades. Hans föräldrar betalade

⁵⁵ "Familier til Syrienskrigere bliver truet, afpresset og afkrævet penge", TV2, 17 mars, 2016.
<http://nyheder.tv2.dk/samfund/2016-03-17-familier-til-syrienskrigere-bliver-truet-afpresset-og-afkraevet-penge>

⁵⁶ Jakob Sheikh, *Danmarks børn i hellig krig* (Lindhardt og Ringhof, 2015).

⁵⁷ "PET-frygt: Dansk nødhjælp går til terror", *Berlingske*,

ut drygt 2 miljoner euro i lössumma till IS för att få honom frigiven i juni 2014.⁵⁸ Även bidragsbrott bland hemvändande IS-resenärer har upptäckts.

Danska myndigheter fann under hösten 2014 misstanke om bidragsbrott i 28 fall av 50 återvändande IS-resenärer. I maj 2015 hade antalet fall av misstänkt bidragsbrott växt till 32 fall som sammanlagt lyft 378 000 danska kronor under deras vistelse i Syrien.⁵⁹ I december 2016 hade PET anmält 36 fall till Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering med återbetalningskrav i 29 fall på totala summan 672 000 danska kronor.⁶⁰

En av de mest utmärkande finansieringsformer som används av danska IS-resenärer är momsbedrägerier. Under hösten 2016 genomförde *DR* tillsammans med *Politiken* en detaljerad genomgång av 77 konkreta fall av IS-resenärer och fann att 16 var direktörer i sammanlagt 40 olika firmor som försatts i konkurs eller som omfattas av bedrägerier.⁶¹

Ett av de mest omtalade fallen var Abdessamad Fateh (aka. Abu Hamza) som var officiellt uppsatt som enda dansk på FN:s säkerhetsråds terrorlista (den s.k. 1267-kommitté listan) sedan september 2014. Abu Hamza var en välkänd och populär predikant i salafistiska Grimhøjmoskéen i Aarhus. 2010 hjälpte Abu Hamza till med etableringen av en underavdelning Muslimsk Ungdoms Center (MUC) som bestod av en kärna av 20 hängivna extremister som fokuserade på da'wa aktiviteter i området och mellan 50-100 medlemmar.

På hösten 2014 reste Abu Hamza till IS-kontrollerade områden. En månad innan avresan blev han tillsatt som direktör för den danska transportfirman Q Transport som specialiserade sig på import av kyckling från Tyskland och ost från

⁵⁸ Puk Damsgård's *The ISIS Hostage: One Man's True Story of 13 Months in Captivity*

⁵⁹ "Syrienkrigere har fået 378.000 kroner i velfærdsydelser", *DR*, 18 maj 2015.

⁶⁰ "36 danske syrienkrigere knaldet: Dræber på kontanthjælp", *Ekstrabladet*, 22 december 2016.

⁶¹ "16 danske syrienkrigere er også direktører", *DR*, 15 september 2016.

Nederländerna. Under Abu Hamzas uppehåll i Syrien drev bolaget upp en skuld på 3 miljoner danska kronor i momsbedrägeri och ytterligare 6 miljoner kronor till andra privatföretag.⁶² Abu Hamzas pass och bank ID (NemID) utnyttjades av andra personer i Danmark under tiden för hans syrienvistelse.

Abu Hamzas momsbedrägerier var inte isolerat beteende utan en del av ett större nätverk av skalbolag som upprättades med samma illegala syfte. De flesta av dessa företag handlade med livsmedel (kyckling, läsk, godis och ost) som importerades från andra länder i avancerade momsbedrägeriupplägg. Tillsammans med Abu Hamza deltog fem andra "direktörer" som gemensamt svindlade för minst 39 miljoner danska kronor varav 6 miljoner i utebliven moms till danska skattemyndigheten Skat.⁶³

Två av direktörerna var bosatta i Danmark men reste senare för att ansluta sig till Islamiska Staten i Syrien. De tre övriga direktörerna var spanska medborgare från Melilla, en spansk enklav i Marocko, samtliga med kopplingar till IS. Upplägget bestod av att handelsbolag upprättades i Danmark som sedan överfördes på spanska medborgare som kontrollerade banktransaktioner genom BankID. Det pågår förnärvarande en rättegång i Spanien med de tre av individerna från Melilla, åtalade för terrorbrott.

⁶² Jakob Sheikh, Portræt: Selv i døden opildner Abu Hamza sine følgere, 25 januari 2016.

⁶³ Bo Elkjær "Terrormistænkte kan have snydt for 39 millioner kroner", 25 januari 2016.
<https://www.dr.dk/nyheder/penge/terrormistænkte-kan-have-snydt-39-millioner-kroner>

Slutsatser om dansk finansiering

Den danska terrorhotsbedömningsenheten Centrum för Terror Analyse (CTA) understryker att finansieringen av IS-resenärer följer praktiska aspekter och föränderliga behov såsom viseringsperiod i Turkiet, möjligheter att resa in- och ut genom IS-kontrollerade områden och själva etableringen av Islamiska Staten. Detta faktum påvisar att finansieringen varit starkt influerad av specifika händelseförlopp i konfliktområden över tid samt organiserade kampanjer i Danmark när det gäller insamlingsverksamhet (inklusive utpressning av skatter på småföretag), olika företagskonstruktioner och bedrägerier.

En framträdande aspekt som utmärker de danska fallen med finansiering av IS-resenärer är storskaliga företagskonstruktioner, kreditbedrägerier och momsbedrägerier som fortlöpande har skett över en lång period och resulterat i omfattande belopp. Dessutom kunde detta komplicerade nyste av företagskonstruktioner bindas till en terrorcell i spanska Melilla som på distans styrde finansiella transaktioner och bedrägerier genom NemID. Ytterligare en graverande aspekt är att danska finansiella institut och brottsbekämpande myndigheter varken upptäckte eller agerade mot Abu Hamza som var den enda dansken upprättad på FN:s terror/sanktionslista. Det är oklart om myndigheterna lätt det fortgå eftersom man hade ett underrättelsebehov i samband med de dansk-spanska terrorkopplingarna eller man helt enkelt inte upptäckte bedrägerierna.

Dessa storskaliga och komplicerade bedrägerier synliggör en svaghet i det alltmer digitaliserade samhället i Danmark där bedrägerier möjliggörs genom etablering av enskilda företag på Internet på bara fem minuter med hjälp av s.k. NemID. Varje år etableras över 29 000 handelsbolag enligt Erhvervsstyrelsen.⁶⁴ Utan krav på fysiska möten med myndigheter och möjligheten att driva verksamheten helt online skapar

⁶⁴ Kristian Sloth og Mads Rafte Hein, "Momseksperter: Gør det sværere at oprette et firma", DR, 31 maj 2016

detta goda förutsättningar för olika identitetsbedrägerier, målvaktsupplägg och andra former för finansiella bedrägerier.

Dels ger det möjlighet till negativ momsbegäran till danska Skat, dels ger det möjlighet att få kreditmöjligheter för inköp som man använder i olika grader av avancerade upplägg.⁶⁵ Omfattande handel av personuppgifter rapporteras där man utnyttjar identiteter för att skapa verksamheter som enbart avser begå kreditbedrägerier och momssvindel.

En annan aspekt relaterad till momsbedrägeri är Öresundsproblematiken - två närliggande områden med olika finansiella system och tillsynsmyndigheter där utbytet av finansiell information är begränsad av sekretesskäl mellan länderna. Denna svaghet har utnyttjats av momskaruseller mellan länder inom framförallt livsmedelshandeln. Ett framstående exempel är beskattning av sockervaror i Danmark vilket inneburit att godis köps in i Sverige och lagras där (eftersom s.k. sockerskatt inte finns) och sedan säljs ompaketerat och olagligt i Danmark.⁶⁶

Avslutningsvis är insamlingsverksamhet och koppling till terrorfinansiering ett omfattande problem för danska tillsyns- och brottsbekämpandemyndigheter. Även om insamlingsverksamhet registreras och kontrolleras av Indsamlingsnævnet och andra myndigheter så verkar det finnas allvarliga brister i danska myndigheters hantering och koordinering av penningtvätt och terrorfinansiering. Det rapporteras att Danmark kommer att få omfattande kritik i sin FATF-utvärdering där man bland annat kritiserar myndigheters riskvärderingsmetoder, bristande samordning, ett underdimensionerat penningtvättssekretariat samt otillräcklig tillsyn av finansiella sektorn.⁶⁷

⁶⁵ "Momssvindel er voksende trussel", *DR*, 13 januari 2016.

⁶⁶ Mathias Sommer, "Meget svindelslik kommer fra Sverige", *DR*, 12 januari 2016.

⁶⁷ "Danmark står til klø for indsats mod hvidvask", *TV2*, 20 januari 2017; Jesper Høberg, "FATF: Lækket rapportudkast om terrorfinansiering og hvidvask: Stram op, Danmark!", *Jyllandsposten*, 20 januari 2017.

Slutsatser

Ett förändrat beteendemönster

Svenska medborgare som reser ner till konfliktområdet i Syrien och Irak har dramatiskt ändrat sitt beteendemönster under aktuella tidsperioden 2013 till 2016. Denna förändring präglas av flera faktorer på den internationella arenan likväl som nationellt, vilka tillsammans påverkar de individer som sympatiserar med och har en önskan om att stödja terrorgrupper i området. Situationen för de som strider för Islamiska Staten har försämrats till följd av militära motgångar, förlorade centrala territoriella fästen och minskade finansiella tillgångar vilket förändrat förutsättningarna för att etablera ett fungerande kalifat enligt organisationens målsättningar.

Likaså har förändringen medfört att bilden av livet inom och kampen för kalifatet inte längre ter sig lika attraktivt för nordeuropéer. Länder som bekämpar dessa terrororganisationer har förstärkt sina ansträngningar att stoppa de individer som försöker ansluta sig till grupper som IS och JFS. Resandet ner har därmed blivit avsevärt mer riskfyllt med en hög sannolikhet att bli gripen innan målet nås. Det är nu svårt att ta sig in över den betydligt mer välbevakade gränsen mellan Turkiet och Syrien. På den nationella arenan har brottsbekämpande myndigheter bl a med stöd av reviderade strategier och utvecklad samverkan på central och lokal nivå börjat hitta verktyg och arbetsformer för att bekämpa radikaliserings och resandeverksamhet.

Denna utveckling kommer inte stoppa individer i Sverige från att försöka ansluta sig till terrororganisationer i framtiden. Det har dock medfört att antalet resande över tid har minskat. Det har även bidragit till att de individer som reser idag måste planera sin verksamhet utifrån det faktum att det är svårare att lyckas ta sig hela

vägen genom Europa ner till konfliktområdet jämfört med situationen mellan 2013 fram till hösten 2014. Det är inte helt osannolikt att framtida resmönster för att stödja terrorgrupper kan skifta från den senaste tidens dominerande resmål Islamiska Staten i Syrien och Irak till andra terrororganisationer i området eller i andra regioner.

Vad som är tydligt utifrån resultatet av denna studie är att resande stridande har förändrat sitt beteende på ett sätt som gör det avsevärt mycket svårare för nationella aktörer att identifiera dessa personer före och under resandeperioden. Detta gäller inte minst utifrån de finansiella spår de avger. Det förändrade beteendemönstret är sannolikt en effekt av personernas ökade medvetenhet om vad som lämnar finansiella spår och därmed en utveckling som syftar till att minska signaleffekterna från deras verksamhet. Det är även sannolikt ett resultat av att allt färre av de som reser i dessa syften lämnar Sverige med en avsikt att för alltid stanna i konfliktområdet. Optionen att kunna återvända till Sverige skapar troligtvis en återhållande effekt mot att skuldsätta sig och riskera stor belastning vid hemkomsten.

Vi kan dock konstatera att den breda etablerade bilden av vilka signaler resandeverksamheten lämnar i de finansiella systemen (indikatorer) till stor del stämmer väl överens med de beteenden svenska resande uppvisade under perioden 2013-2014 vilket inkluderade omfattande lån och finansiell brottslighet i nära anslutning till utresan. Vi kan samtidigt konstatera att det finns nationella nyanser i dessa beteenden som präglas av skillnader i nationella förutsättningar för att öka de finansiella tillgångarna.

Det svenska beteendemönstret

Från ett svenskt perspektiv är det tydligt att de inslag som till största del präglar resandeverksamheten i närtid utgörs av bidragsrelaterade inkomster och olika former av insamlingsverksamhet. Detta mönster skiljer sig markant från de inslag som är mest framträdande i vårt grannland Danmark. Skillnaderna mellan länderna utgör sannolikt en effekt av att aktörernas beteendemönster präglas av nationella förutsättningar där svagheter i de nationella systemen utnyttjas. För Danmarks del är detta framträdande i relation till de gynnsamma förutsättningarna att etablera företagsformer som utnyttjats för omfattande kredit- och momsbedrägerier. I Sverige är det förhållandevis generösa villkor för att erhålla statliga bidrag.

Därutöver utnyttjar dessa aktörer den utveckling i samhället i övrigt som medför fördelar för att bedriva verksamhet för illegala syften. Detta inkluderar bland annat den samhällstekniska utveckling som förenklar finansiella transaktioner och att etablera kontakter med applikationer som är svåra för brottsbekämpande myndigheter att spåra. Denna utveckling har skapat bättre förutsättningar för att bedriva insamlingsverksamhet mellan personer som har gemensamma intressen.

Bidragsproblematiken

Som tidigare redovisats i denna rapport är förekomsten av statliga bidrag bland resande stridande hög. Många av dessa bidrag har sannolikt erhållits på riktiga grunder och kan räcka långt för att finansiera en resa ner till konfliktområdet. I den utsträckning resande erhåller bidrag innan åtgärder vidtas för att stödja terrorgrupper eller förbereda att resa ner till områden under terrorgruppers kontroll saknas förutsättningar för motåtgärder från myndigheter. Det kan även vara mycket svårt att vidta motåtgärder i dessa avseenden även när underrättelser finns om att personer planerar resa eller påbörjat resan ner.

Däremot är det av yttersta vikt att i samtliga fall där information indikerar att svenska personer stödjer verksamhet direkt kopplat till terrororganisationer som IS och JFS, på plats i konfliktområdet eller på annat sätt, utreda om personen i fråga uppbär statliga bidrag. En grundläggande del i att skapa förutsättningar för en sådan utredning är att tydlig information om de personer som identifieras i dessa sammanhang delges till de myndigheter som ansvarar för denna typ av bidrag och att detta delges skyndsamt genom etablerade, formaliserade rutiner.

Motsvarande utmaning finns även avseende utbetalning av studielån. Idag har CSN en mycket bristfällig insikt om i vilken utsträckning studielån utbetalas till personer som rest ner till konfliktområdet för att stödja terrorgrupper. Detta är särskilt bekymmersamt utifrån uppgifterna om att sådana lån är särskilt attraktiva bland denna krets av individer. Bedömningen avseende utbetalning av förskott för utlandsstudier är synnerligen kritisk i dessa sammanhang. Av denna anledning bör uppgifter om misstänkta resande stridande även delges CSN. I kontrast har Danmark inte observerat samma problematik med studielån eftersom de delar upp utbetalningarna av studiestöd.

Insamlingsverksamhet

Insamling till stöd för terrorism förekommer på många sätt och med olika syften. I denna studie har vi fokuserat på den insamling av finansiella medel som bidragit till resande stridande. Samtliga resande måste skapa förutsättningar för att finansiera transport ner till området och den utrustning som kan behövas när de kommer fram. Ytterligare en drivkraft för insamlingsverksamhet för resande kan vara för att höja sin egen status inom organisationen efter ankomst till konfliktområdet genom att ta med finansiella medel.

Förutsättningarna för att samla in bidrag från en stor krets av individer på global nivå har sannolikt aldrig varit enklare och snabbare än vad som är fallet idag. Den

tekniska utvecklingen avseende social media och tillgängliga meddelandeapplikationer för datorer och mobiltelefoner skapar möjligheter att under dold identitet marknadsföra och propagera för finansiella donationer till en mycket bred publik. Steget från initial kontakt via öppna system som Facebook och Twitter till att utbyta instruktioner om ljusskygga transaktioner görs enkelt med applikationer som Surespot, Kik, Snapchat, Telegram, WhatsApp m fl.

Detta innebär att förutsättningarna för att identifiera misstänkta insamlingsverksamhet och aktörerna bakom dessa begränsas till att spåra aktiviteter på bankkonton och transaktioner inom banksystemet. Av denna anledning blir rapportering om misstänkta transaktioner som banker och andra verksamhetsutövare delger den finansiella underrättelsefunktionen inom polisen av yttersta vikt. Mönster avseende transaktioner som kan indikera sådan insamlingsverksamhet till stöd för finansiella institutioner är tyvärr svår att identifiera. De fall som denna studie tagit del av uppvisar att transaktionsmönstret kan präglas av många insättningar av små summor från flera andra konton men att fåtal insättningar av stora belopp under kort tid också förekommer samt varianter däremellan.

Utmaningen i dessa avseenden blir avsevärt mer problematisk när transaktionsmetoder inte hanteras genom de etablerade finansiella systemen. Det finns indikationer att kontanthantering i dessa sammanhang blir allt mer vanligt förekommande. Dessutom finns uppgifter som tyder på att informella betaltjänster som hawala används i transaktioner kopplat till terrorism. Empirin bakom dessa indikationer och uppgifter är dock förhållandevis vaga men tillräckliga för att svenska myndigheter behöver skapa en bättre förståelse för dessa transaktionsmetoder i syfte att hitta verktyg och åtgärder för att hantera detta.

Det har funnits starka misstankar hos myndigheter att insamlingsverksamhet utnyttjas av terrorister. Denna studie har inte hittat några uppgifter som tyder på

att stiftelser och föreningsverksamhet har utnyttjats med kopplingar till resande stridande. Det är dock tydligt att myndigheternas insyn i stiftelser och förenings verksamhet är oerhört begränsad vilket medför att bristen på information inte ska tolkas som en uppgift om att sådana kopplingar inte finns i praktiken.

Tillsynsmyndigheter av insamlingsverksamhet som Länsstyrelsen saknar idag möjlighet att säkerställa om finansiella medel som skickas utomlands till viss del går till terrorism. För att veta vilka medel som distribueras till vem utanför EU behöver tillsynsmyndigheter avancerad omvärldsbevakning och lokal kännedom om vilka områden som kontrolleras av olika väpnade grupperingar. Tillika krävs en mer effektiv tillsyn och bättre spårbarhet i själva redovisningen framförallt i upplösningsgraden av föreningars insamlingsverksamhet samt stiftelser, deras redovisning och exakt till vilket verksamhet dessa praktiskt förmedlas utomlands och distribueras på plats. Det stora antalet aktörer utgör en rejäl utmaning, då det bara i Stockholm finns över 8000 stiftelser.

Färre och svagare indikatorer kräver förstärkt samverkan

Under studiens genomförande har det blivit tydligt att allt fler svenska myndigheter avsätter mer resurser för att identifiera, bearbeta och motverka terrorfinansiering. Flertalet av de myndigheter som studien samverkat med har etablerat särskilda funktioner som har till uppgift att inhämta och bearbeta information inom området. I ljuset av de problem som myndigheterna ställs inför avseende att påvisa deltagande eller stödjande av terrorgrupper i konfliktområdet är det av stor vikt att hitta alternativa åtgärder för att störa verksamhet och aktörer inom extremism miljöer som bidrar till att personer väljer att resa. Skatteverkets tillämpning av den så kallade Al Capone-metoden utgör ett exempel på hur en myndighet kan dra fördel av existerande mandat och verktyg för att belasta misstänkta individer genom att utreda i vilken utsträckning dessa deklarerar sina inkomster och betalar rätt skatt.

Det är dock samtidigt tydligt att det finns stor potential i att utnyttja myndigheternas resurser och kapacitet för att växla upp den samlade nationella förmågan att hantera terrorfinansiering.

Stuprör utan hängränna

Myndigheterna har god insikt i enskilda ärenden utifrån den enskilda myndighetens mandat, funktion och verksamhet. Däremot saknas systematisk bearbetning och informationsdelning till stöd för en mer nyanserad bild av aktörer, metoder, mönster och utvecklingstrender utifrån myndigheternas sammanvägda information och perspektiv. Detta medför att det finns många olika bilder bland berörda myndigheter av hur terrorfinansiering genomförs, av vilka och i vilken utsträckning. Förutsättningarna för att identifiera och hantera denna problematik återfinns bland många olika aktörer på nationell nivå. Därför krävs en tydligare samverkansstruktur och samverkansprocesser mellan den breda kretsen av myndigheter för att höja den nationella förmågan.

Det finns dock nya initiativ och förutsättningar för att vidta konkreta åtgärder för bättre samverkan. Den 15 augusti 2016 trädde en ny lag i kraft som möjliggör att sekretessbelagda uppgifter ska kunna delges mellan myndigheter för att förebygga, förhindra eller upptäcka allvarlig organiserad eller systematisk brottslighet. Denna lag gäller följande myndigheter: Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, kustbevakningen, migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen och Tullverket.⁶⁸

⁶⁸ Lag (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, SFS 2016:774, 2016-06-22 samt Förordning 2016:775 med samma namn.

Därutöver har fem myndigheter fått ett regeringsuppdrag att utveckla och stärka samverkan för att arbeta effektivare mot finansiering av terrorism.⁶⁹ Resultatet av de fem myndigheternas arbete som leddes av Säkerhetspolisen presenterades i oktober 2016.⁷⁰ I dokumentet framgår att respektive myndighet vidtagit åtgärder för att stärka sin verksamhet mot finansiering av terrorism.

Avseende regeringsuppdragets kärna gällande åtgärder för effektivare arbete genom utvecklad och förstärkt samverkan är det avsevärt svårare att identifiera konkreta förslag. Det framgår dock att Säkerhetspolisen och Finanspolisen framhåller grunderna för och syftet med att etablera "en formell samverkansform". Däremot hur denna samverkansform ska fungera och vilka resurser och åtgärder som krävs framgår inte i underlaget.

Vidare framgår att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska skapa ett partsforum under Finanspolisens ledning som ska syfta till att etablera regelbundna möten med verksamhetsutövarna för att delge information om indikatorer och tecken på terrorfinansiering för att på så sätt stödja verksamhetsutövarnas förmåga att upptäcka sådan verksamhet. I övrigt hänvisar redogörelsen för de fem myndigheternas arbete till existerande samverkansforum samt till den utredning som föreslagit en ny struktur att ersätta existerande samordningsorgan mot penningtvätt och finansiering av terrorism.⁷¹

⁶⁹ <http://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2016/05/uppdrag-att-utveckla-och-starka-samverkan-for-att-arbeta-effektivare-mot-finansiering-av-terrorism/>

⁷⁰ "Uppdrag att utveckla och stärka samverkan för att arbeta effektivare mot finansiering av terrorism (Ju2016/03577/PO)", Dnr 2016-10539-6, Oktober 2016.

⁷¹ "Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism – fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag", SOU2016:8, januari 2016.

Rekommendationer

- Skapa förutsättningar för ett nationellt helhetsperspektiv avseende finansiellt stöd till terrorism och resande som är gemensam bland berörda myndigheter
- Ökad och mer effektiv informationsdelning mellan myndigheter om misstänkta individer och aktiviteter för att skapa förutsättningar att utreda utbetalning av bidragsstöd, studielån etc.
- Eftersträva mer effektiv tillsynsverksamhet av insamling i Sverige som förmedlas till konfliktområden. Detta gäller inte minst verksamhet eller transaktioner som bedrivs av föreningar och stiftelser.
- Kunskapsuppbyggande åtgärder avseende terrorgruppers användning av social media och informella betalningsmetoder. Det behövs även ökad insikt och medvetenhet om risken för finansiella transaktioner från utlandet till radikal islamistisk verksamhet (radikalisering, rekrytering, resande och attentatsplanering) i Sverige.
- Ökade förutsättningar att bedöma möjliga händelseutvecklingar på strategisk nivå bortom aktuella enskilda ärenden för att säkerställa en övergripande lägesbild till stöd för proaktiva åtgärder.
- Bättre myndighetssamverkan mellan Sverige och Danmark gällande gränsöverskridande brottslighet och terrorfinansiering speciellt inom Öresundsregionen.

Referenslista

AUSTRAC "Methodologies Brief 01 – *Building a profile: Financial characteristics associated with known Foreign Terrorist Fighters and supporters*", 2015

Brinkemo, Per. *Mellan Klan och Stat*. Timbro, 2014

Bjørnager, Jens Anton & Hagedorn Hansen, Maja, "Rapport: Syrien-krigere er ofte socialt belastede", 2015

Berlingske "PET-frygt: Dansk nødhjælp går til terror", 2015

Børjesen, Jesper Rise, Svensson, Thomas Gösta, Kørno & Kristian "36 danske syrienskrigere knaldet: Dræber på kontanthjælp", Ekstrabladet, 2016.

Damsgård's, Puk *The ISIS Hostage: One Man's True Story of 13 Months in Captivity*, Atlantic Books, 2016

Dodwell, Brian, Milton, Daniel & Rassler, Don, "The Caliphate's Global Workforce: An Inside Look at the Islamic State's Foreign Fighter Paper Trail". West Point Combating Terrorism Center, 2016DR. "Syrienkrigere har fået 378.000 kroner i velfærdssydelse". 2015

DR. "16 danske syrienkrigere er også direktører", DR. 2016.

DR "Momssvindler er voksende trussel". 2016.

Elkjær Bo "Terrormistænkte kan have snydt for 39 millioner kroner". 2016. Financial Action Task Force, Sweden

FINTRAC, "Common indicators"

Gudmundson, Per. "The Swedish Foreign Fighter Contingent in Syria", CTC Sentinel, 2013

Hamade, Kassem, "IS lockbeten för unga i Sverige", Kvällsposten, 2016

Human Rights Watch. "Syria", *World Report 2017*. 2017

Houry, Nadim, "Children of the Caliphate", Foreign Affairs. 2016

Høberg Jesper. "Danmark står til klø for indsats mod hvidvask", TV2, 2017

Intervju med socialtjänstpersonal i nordöstra Göteborg, 13 januari 2017.

Information.dk "Alle danske pas skal tjekkes grundigt efter rejser ud af EU", 2016

Ismail, Evin. *Ung och Extrem: Om Våldsbejakande Islamistisk Extremism*. MUCF, 2016

Ju2016/03577/PO,"Uppdrag att utveckla och stärka samverkan för att arbeta effektivare mot finansiering av terrorism, 2016

Jyllandsposten. FATF: Lækket rapportudkast om terrorfinansiering og hvidvask: *Stram op, Danmark!*" 2017

Järvestad, Johan. *IS Terrorist satt i styrelse för Västeråsföretag*, Gefle Dagblad, 2016

Keating, Tom, "Identifying foreign terrorist fighters; The Role of Public-Private Partnership, Information Sharing and Financial Intelligence", RUSI, 2015.

Lag (2016:774) Uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, SFS 2016:774, 2016-06-22 samt Förordning 2016:775 med samma namn.

Lister, Charles. *The Syrian Jihad – Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency*. Hurst, 2015

Maher, Shiraz, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, Hurst & Company, 2016)

McCants, William. *The ISIS Apocalypse*. St Martin's Press, 2015

Nationellt Centrum för Terrorhotbedömning (NCT), "Helårsbedömning: Bedömning av terrorhotet mot Sverige 2017. 2017

Normark, Magnus & Ranstorp, Magnus "Understanding Terrorist Finance: Modus Operandi and National CTF-regimes", Försvarshögskolan, 2015

Ohlsson, Daniel. "Skatteverkets Terrorjakt", Expressen, 2016

Orrenius, Niklas. "Att strida för IS kan i Vivalla framstå som en karriärväg bland andra", Dagens Nyheter, 2016

Orrenius, Niklas. "I Vivalla vet nästan alla någon som anslutit sig till IS". Fokus, 2016

Orrenius, Niklas, *Skotten i Köpenhamn*. Albert Bonniers förlag, 2016

PET/CTA, "Tegningesagens fortsatte betydning for terrortruslen mod Danmark", 2013

PET/CTA, *"Foreign fighters – og truslen mod Danmark"*, 2012

PET/CTA, *"Vurdering af terrortruslen mod Danmark"*, 2016

Polisen. *Finanspolisens årsrapport 2015*, 2015

Rafiq, Haras & Malik, Nikita. *"Caliphates: Women and the Appeal of Islamic State"*.
Quilliam Foundation, 2015

Ranstorp, Magnus. *"Root Causes of Extremism"*, RAN CoE Issue Paper, 2016

Ranstorp, Magnus, Gustafsson, Linus & Hyllengren, Peder. *"From the Welfare State to the Caliphate"*, Foreign Policy, 2015

Sheikh, Jakob, *Portræt: Selv i døden opdøder Abu Hamza sine følgere*, 2016.

Sheikh, Jakob, *"I Just Said It. The State": Examining the Motivations for Danish Foreign Fighting in Syria*, *Perspectives on Terrorism*, Vol.10, Issue 6, 2016

Sheikh Jakob, *Danmarks børn i hellig krig*. Lindhardt og Ringhof, 2015

Sheikh Jakob, *"Syrienskrigere er storbydanskere med kriminel fortid"*, Politiken, 2016

Sandelin, Magnus. *Svenska IS-Krigare: Från Al-Qaida Till Jihadi Cool*. Fri Tanke, 2016

Skjoldager Morten, *Syv År For PET*. People's Press, 2016

Skjoldager Morten & Sheikh Jakob, *"Edderkoppen i det salafistiske miljø er blevet emir for danske krigere i Syrien"*, Politiken, 2013

Sloth, Kristian & Rafte Hein Mads. *"Momseksperter: Gør det sværere at oprette et firma"*, DR, 31 maj 2016

Skrivelse 2014/15:146. *Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism*, Regeringens, 2015

Sommer, Mathias, *"Meget svindelslik kommer fra Sverige"*, DR

SOU2016:8 *"Ytterligere åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism – fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag"*. 2016

Sky News. *"Escaped Islamic State Wives In Hiding In Turkey"*, SKY News, 2015

SVT. *Över 600.000 kr avsedda för terrorgrupper beslagtagna*, 2016.

SR *"Minst 40 svenska barn hos IS"* 2016.

Säkerhetspolisen, *"Halvering av förstagångsresenärer"*. 2016

Säkerhetspolisen, *"Hot och hotbild"*. 2015

TV2. *Familier til Syrienskrigere bliver truet, afpresset og afkrævet penge"*. 2016.

US Department of Treasury. *Resource Center. Hawala and alternative remittance systems*

Yousuf, Etezaz, *"Krävs på miljonbelopp efter terrorfinansiering"*, Göteborgsposten, 2016